

Beskrivelse af Peter's og Ole's nærmeste familiemedlemmer, som ikke lever længere, pr. august 2024

Peters Slægtsforskning giver mange vigtige oplysninger om vores nuværende og fortidige familiemedlemmer. Men ingen egentlig personbeskrivelse af den enkelte. Peter og min nærmeste familie som vi har kendt, men som ikke lever længere omtales i det følgende, som Ole har oplevet den enkelte person. Det følgende er i det væsentligste udsnit fra Ole's bog "ORM", som i sin fulde længde på 306 sider kan lånes hos Ole's datter, Helle Kathrine Møller (Søndersøvej 27, sss500 Værløse, tlf. 60758010, E-mail hellekat@gmail.com). Bogen kan også senere lånes på Roskilde Lokalhistoriske Arkiv, Roskilde Bibliotekerne, Dr. Margrethesvej 14, 4000 Roskilde, tlf. 46315000.

Min Mor og hendes familie

Min mors forældre er Elna Marie Frederikke Møller, født Pedersen, født den 14. januar 1891, i Ringsted og Elias Marius Mathias Møller, født den 25. november 1882 på Solbjerggaard i Diernæs sogn v. Fåborg. De blev gift den 28. september 1911 i Sct. Bendts Kirke, Ringsted.

Min mormor, Elnas, forældre var bosiddende i Ringsted. Min morfars, Elias, forældre var bosiddende på Fyn i området mellem Fåborg og Assens. Hvordan og hvor de har mødt hinanden, ved vi desværre intet om.

Til v. Min mormor, Elna Marie Frederikke Sørensen (født Pedersen), 1891 - 1958

Til h. Min morfar, Elias Marius Mathias Møller, 1882 - 1948

Min mor, Marie Elisabeth Bergenhammer Møller, også født Møller, blev født den 15. august 1913 på "Brandbjerggaard", en såkaldt proprietærgård på ca. 160 tdr. land, beliggende i Skuldelev sogn i Horns Herred. Mor blev hjemmedøbt den 26. september 1913, og senere fremstillet, den 1. januar

1915, i Dejbjerg kirke, Bølling sogn, beliggende mellem Skjern og Ringkøbing. I Skuldelev – Selsø Pastorats kirkebog - Mors fødesogn - er der fra Dejbjerg Kirkes sognepræst under ”Anmærkninger” indført følgende: ”Forældrene bortrejst uden at nogen senere har hørt fra dem.” Hverken min bror Peter eller jeg har hørt om denne hændelse, og vi er heller ikke bekendt med, at vores mormor og morfar havde familie eller venner i Dejbjerg. Og ingen ved Dejbjerg kirke i dag kender til de lokale personer, der er opført i kirkebogen. I kirkebogen er anført fire faddere. Første navn er købmand P. Pedersen, Ringsted, og det må være mors morfar. Derefter følger to lokale personer. Den fjerde person er frk. Katrine Petersen, Ringsted. Det kan være et familiemedlem, men navnet findes ikke i Peters slægtsbog.

Desværre brændte Brandbjerggaard den 30. september 1914. Hvor mine bedsteforældre så flyttede hen, ved vi ikke i detaljer, men Peter har i sin slægtsforskning via folketællingen for Roskilde Kommune den 1. februar 1916 fundet, at de boede i ejendommen, Skomagergade 26 i Roskilde, og min morfar står her opført som ejendomsmægler. Her boede min mormor og morfar sammen med deres to børn, mor, og min mors storesøster Grethe (Bergenhammer Møller, født den 29. februar 1912, senere gift Knudsen).

Min mormor og morfar blev skilt ved kongelig bevilling 13. marts 1928. Men de må helt sikkert være flyttet fra hinanden meget tidligere. Det viser sig nemlig, at min morfar med Karen Marie Andrea Hansen, bosiddende i Roskilde, får en søn allerede den 27. februar 1920, og fødestedet er Flensborg. De må vel således begge på det tidspunkt have haft bopæl i Flensborg. Denne søn navngives Marius Bergenhammer Møller, og han døbes i Roskilde Domkirke den 3. april 1927, og det anføres efterfølgende i kirkebogen, at Karen Marie Andrea Hansen indgik borgerlig vielse med proprietær Elias Marius Mathias Møller den 15. maj 1928. Når dåben finder sted i Roskilde Domkirke, var det nok fordi Karens forældre også bor i Roskilde, hvor faderen arbejder som remiseleder på Roskilde Jernbanestation. Min morfar og Karen kan således udmærket have mødt hinanden tidligt i Roskilde i perioden 1916 – 20. Ja, måske endda før. Min morfar og Karen bosatte sig senere ved Svendborg, hvor han drev et gartneri vistnok med tilhørende frugtplantage. Her besøgte jeg dem under krigen, vel i 1944/45, sammen med Mor, og efter krigen besøgte han os i Mønsterbageriet et par gange, som jeg husker det. Han var en høj, slank og meget venlig mand, men jeg nåede ikke at få et egentligt kendskab til ham. Og mor var yderst tilbageholdende med at tale om ham. Det er nok forståeligt, da familien inden mor fyldte to år flyttede til Roskilde, og her har morfar så på et eller andet tidspunkt truffet Karen Hansen, som så betød at mormor og morfar må være flyttet fra hinanden måske allerede i 1916, hvor mor var ca. tre år, og senest i 1920 hvor mor var ca. 7 år.

Marius Bergenhammer Møllers søn Leif har jeg ikke kendt meget til. Nærmest kun vidst, at han eksisterede. Men omkring 2008 kontaktede han mig, og han besøgte os i Roskilde, hvor vi fik en meget lang samtale om vores morfar. Leif havde af sin far, Marius, fået fortalt, at vores morfar ikke egnede sig for landbrugsdrift og nok heller ikke så meget for gartneri og frugtplantage. Og hans far, min oldefar, mente så heller ikke, at han egnede sig som købmand i Assens. Derfor har han nok fået Brandbjerggaard, der var så stor, at der kunne ansættes et professionelt mandskab til at hjælpe min

morfar. Han var derimod meget boglig, og hans primære interesse var religion og kristendom. Leif vidste, at vores morfar havde en god ven ved navn Rantzau og vist nok baron, også bosiddende i Svendborgområdet (i Rantzauminde-området!), og at de sammen studerede religion og kristendom. Leif og hans kone Rita var barnløse, og da Leif vidste, at jeg også interesserede mig for religion og kristendom, og endda var medlem af Himmelev sogns menighedsråd, fik jeg overdraget vor morfars bibel, som Leif havde arvet efter vor fælles morfar. Vores morfar skulle have fået overdraget den rantzauske slægtsbibel af familien Rantzau efter vennens død. Det er en meget gammel og fornem bibel, som nu ligger i vores bankboks. Bagerst i biblen er noteret navne på de personer, der har ejet biblen gennem godt 200 år.

Ved folketællingen 1921 bor min mormor i Ringsted, Nørregade 5, sammen med min mor og storesøster Grethe. Af folketællingen fremgår det, at de bor hos Peder Pedersen, min mormors far, dvs. min oldefar. Disse oplysninger stemmer godt overens med mors fortællinger om, at hendes ungdomsår var i Ringsted.

I 1930 indgår min mormor ægteskab med købmand Thorkild August Halvor Sørensen, bosat i Haslev, og hertil flytter min mormor. Efter folketællingen pr. 1. november 1930 bor de i Bredegade 13 i Haslev. Mor følger ikke med, men bor i 1930 i Skolegade 22 i Ringsted hos fru Schrøder. Mor er på dette tidspunkt 17 år, og vi ved, at mor blev uddannet som damefrisør hos en fru Schrøder, hvor salonen var beliggende i Nørregade. Mor har nok boet hos fru Schrøder under store dele af sin læretid. Jeg mener at huske, at mor har fortalt, at hun var ansat hos fru Schrøder frem til sit giftermål med far i maj 1934, og også i nogen tid derefter.

Min mormors ægteskab med Thorkild A.H. Sørensen slutter desværre i 1935, hvor han dør. Det var et hårdt slag for mormor. Lykkeligvis får mormor hjælp fra sin kusine, der var bestyrer af Jerslev Telefoncentral. Jerslev er beliggende lidt nordvest for Tissø på Midsjælland. Mormor får åbenbart interesse for et lignende arbejde, og det viser sig, at mormor kan overtage Havrebjerg Telefoncentral. Havrebjerg er beliggende ca. 6 km. nord for Slagelse mod Kalundborg. Afstanden mellem Jerslev og Havrebjerg er ca. 20 km. Mormor var bestyrer af Havrebjerg Telefoncentral frem til 1956, hvor hun desværre pga. en kræftsygdom må fraflytte centralen. Mormor flytter til Tordenskjoldsgade 14 i Slagelse, hvor Grethe, hendes ældste datter, nu boede. Mormor dør den 10. marts 1958, og blev begravet på Ringsted kirkegård.

Mormor boede meget smukt – det kunne jeg godt se allerede den gang - men også meget gammeldags. Inger og jeg har arvet nogle få møbler, men desværre er de efterhånden så medtagne, at de er bekostelige at sætte ordentligt i stand, så de holder nok ikke til yderligere en generation.

I flere år holdt vi juleaften hos mormor. For så var far og mor væk fra forretningen. Kunderne holdt sig nemlig ikke tilbage med at ”gå bagind” efter lukketid, hvis de manglede f.eks. lidt rugbrød. Far havde dog givet kunderne adgang til juleaften at få stegt deres and eller gås, såfremt den blev

afleveret i tide, så den var færdigstegt på et bestemt tidspunkt. Så blev de afhentet, og vi tog en lillebil (taxa) til stationen og toget til Havrebjerg, der var første station mod Kalundborg.

Juleaften var med alle traditionerne, og så var mange af min Mors familiemedlemmer til stede denne ene aften om året. Men da min bror Peter var ca. tre år, sov han fra det meste af aftenen. Det kunne mor ikke ta'. Så derefter holdt vi juleaften i Slagelse med de samme traditioner, og for den samme familiekreds, inklusiv. mormor. Hvordan det kunne gå til, ved jeg ikke. Juleaften var dog ikke nogen travl telefonaften, men passes skulle centralen, for noget alvorligt kunne jo hænde.

Vi kom ofte hos mormor enten på cykel eller med toget. Det var altid dejligt at besøge hende, men for mig var centralen det mest interessante. Havrebjerg var et lille landsbysamfund, hvor alle kendte alle. Så når jeg passede centralen, og ved en opringning sagde "Havrebjerg central" kunne den opkaldende sige "go'dav Ole – vil du gi' mig Pape". Det gjorde jeg så. Derude brugte man sjældent selve telefonnummeret, men bare personnavnet, for flere abonnenter var der ikke. Pape var i øvrigt byens mejeribestyrer, som mormor spillede kort sammen med.

*Min mor, Elisabeth Marie Bergenhammer Møller
(født Møller) 1915 – 1994, her ca. 17 år, 1930
Som voksen havde mor kælenavnet Kylie,
og det blev hun kaldt af familien og vennerne*

Mor har ofte fortalt om sin farmor og farfar, som mor ofte besøgte og boede hos. De boede på Frederiksberg, Pile Allé 53, 1.tv. Min mors farfar, Marius Bergenhammer Møller, min oldefar, var i sine aktive år storkøbmand i Assens, er jeg blevet fortalt. Han var samtidig ejer af "Solbjerggård" i Diernæs ved Faaborg. Han døde i 1928. Min mors farmor, Marie Elisabeth Møller - som min Mor må være opkaldt efter -, kan Mor ikke have kendt, da hun døde i 1913. Min mors farmor og farfar flyttede til Frederiksberg i ca. 1905. Da var min oldefar ca. 55 år og havde forinden afstået sin købmandsgård til – vist nok – sin prokurist Plum, fordi ingen af børnene ønskede at videreføre

købmandsgården. Hvordan min oldefars ”enkestand” fra 1913 til 1928 har været, kender vi intet til. Om han havde en husbestyrerinde, som var meget brugt blandt de mere velstillede i denne tidsperiode, ved vi ikke. Mor kan måske have fået den opfattelse, at husbestyrerinden var hendes farfars kone. Jeg har forsøgt at nærstudere de få fotos, vi har af min mors farfar med en kvindelig ledsager, men det giver ingen løsning. Det vil nok aldrig blive opklaret, medmindre Peter i sin videre slægtsforskning finder en forklaring.

Mor har aldrig fortalt mig om sin mormor, (Julie Christine Caroline Sørensen) og morfar, (Peder Pedersen), selvom hun har boet hos dem gennem mange af sine ungdomsår. Mormoderen døde i 1920 og morfaderen i 1927. Vi ved fra folketællingerne, at min mors morfar var detailhandler, vist nok skohandler i Nørregade i Ringsted.

Om min mors storesøster, Grethe, ved jeg ikke meget. Men under krigen besøgte vi hende og hendes ægtefælle, (Anton Laurits) Emil Knudsen, i Dianalund, hvor han drev en el-installatørforretning. Jeg er blevet fortalt, at Grete først blev husbestyrerinde for Emil, efter hans kones død. Emil og hans første kone havde en adoptiv søn, Karl Emil, som nok var årsagen til Gretes stilling som husbestyrerinde. Men ret hurtigt blev de gift, og et par år efter fik de sammen sønnen Jens i 1943. Jens blev uddannet lærer og blev gift med Grete Lindtner Rasmussen (1944 -). Jens døde i 2012. Jens og Grete har to børn Lasse og Lotte Bergenhammer Knudsen.

Karl Emil, min papfætter (1929 – 2003), læste til civilingeniør, men blev grebet af jazzmusikken. Ja så meget at han opgav studiet efter en længere rejse i USA, hvor han fik udgivelsesretten i Danmark til mange kendte jazzmusikers plader. Han etablerede det nu hedengangne pladeselskab ”Storyville”, og jazzklubben ”Storyville Club”, der senere sammen med en ven blev til jazzklubben ”Montmartre”. Begge steder blev meget populære spillesteder også og især for internationale jazzmusikere. Det var navne som Louis Armstrong, Lester Young, Duke Ellington og Billie Holiday m.fl.. Karl Emil døde i 2003, og som en af jazzens pionerer i Danmark har hans jazzvenner på hans gravsten indskrevet ”Dr. i Jazz Arkæologi”. En hædersbetegnelse.

Det viste sig pludselig i begyndelsen af 1945, at Emil på dette tidspunkt var dybt involveret i frihedskampen, og en tidlig morgen først i 1945 blev han hentet af den tyske værnemagt. Emil måtte ikke få sin hjertemedicin med, hvilket var årsagen til at han døde få måneder efter, den 12. marts, ganske få måneder før de tyske tropper kapitulerede i Danmark. På en central plads i Dianalund, ved banegården, er der opsat en mindesten for Emil. Emil er gravsat i Mindelunden, Ryvangen, Kbh.

Min mormor, Elna Marie Frederikke Møller, blev som nævnt tidligere i dette kapitel i 1930 gift med Thorkild August Halvor Sørensen. Han havde fire børn Mary, Knud, Else og Inge nævnt i aldersorden. Knud og Else nåede jeg ikke at kende, da de begge døde meget unge. Inge blev gift med Erik Sommer Larsen. Erik drev en urmager- og optikerforretning, først i København og derefter i Frederiksværk. De forblev barnløse. Mary blev gift med Svend Hakon Alberthsen og de fik tre børn, Nulle, Birthe og Søren. Nulle meldte sig af grunde jeg ikke kender ud af familien, og

Søren døde i 2007. Birthe har jeg en god kontakt til, og vi var klassekammerater på Dyhrs skole. Hendes ægtefælle, Søren Leisner, er tilfældigvis søn af Helge Leisner, som var officersuddannet, men som senere blev ansat i Industrifagene - min senere arbejdsplads - som administrationschef. Desværre gik han på pension mange år før jeg blev ansat i Industrifagene. Hans kone, Kamma Leisner, blev efterfølgende ansat i administrationsafdelingen, og hende har jeg kendt som en livlig og meget humorfyldt person. Birthe og Søren har vi en god kontakt til, og vi ser hinanden et par gange om året. De har sønnerne Peter Helge og Christian.

Min Far og hans familie

Min fars forældre er Wilhelmine Møller, født Rötzler, født den 3. november 1878 i Oberstein an der Nahe i Tyskland, nu kaldet Idar-Oberstein, der ligger tæt på grænsen til Frankrig i området Hunsrück og Saarland (død 15. marts 1959) og Frederik Johannes Møller, født i Ringsted den 14. december 1877 (død 8. april 1927). De blev gift den 10. juni 1901 i Oberstein an der Nahe.

Til v. Min farmor, Wilhelmine Møller, (født Rötzler), 1878 – 1959

Til h. Min farfar, Frederik Johannes Møller, 1877 - 1927

Vi ved meget lidt om min farmors familie og hendes opvækst. Men da Idar-Oberstein var – og fortsat er – en by, hvor der i bjergene omkring byen brydes mange ædelstene, har familien med stor sandsynlighed også været i den branche. Vi ved, at farmor blev født på adressen Graben 10, for det har hun nævnt for mig. Inger og jeg var i 1986 på bilferie i Chablis- og Alsace-området. På hjemvejen blev vi enige om at køre til Idar-Oberstein. Her parkerede vi på torvet ved side af en

telefonboks. Jeg fik den ide at slå op i telefonbogen for at se, om der boede familier i byen med navnet Rötzler. Vi fandt navnene Ludvig Rötzler og Kurt Rötzler. Derefter gik vi rundt for at finde Graben 10. Det viste sig at være en beskeden gade, vel nærmest et smalt stræde. Medens vi kiggede på huset, der var et pænt, gedigent hus, var der en meget ældre dame, der kaldte os an med spørgsmålet om, hvad vi søgte. Vi fortalte om min farmor, Wilhelmine, der som barn havde et øgenavn, som vi ikke kunne huske dengang, og om vort ærinde. Hun huskede godt fortællingen om Wilhelmine og hun kunne tilmed huske hendes øgenavn, "Minschen". Det øgenavn kunne godt passe, for min farmor var lille af vækst. Hun blev så optaget af vor situation, at hun gik ind til familien i Graben 10 og beordrede husherren, hendes søn, om at ringe til Ludvig, og Ludvig og hans kone Anna ville meget gerne have besøg af os. Husherren fulgte os frem til Ludvig og Annas adresse.

Vi havde et par meget hyggelige timer sammen, og Ludvig havde tilkaldt broderen Kurt, som også var en meget venlig person. Ludvig var malermester med speciale i store gavlmalerier, og dem var der mange af i byen. Og vedligeholdes skulle de vel også. Så vi havde indtrykket af, at det var en holden familie. Aldrig har vi talt tysk så godt og så længe som dengang.

Ud fra de fotoalbums der blev udtaget fra min farmors bo, kan vi se, at der har været besøg af mange af farmors tyske familie i hendes sommerhus ved Sejerøbugten og af farmor og farfar i Oberstein. Hvem de tyske personer er, ved vi desværre ikke noget om, da der intet er noteret i albummet. Billederne er fra perioden 1910 til 1935, og de fleste er fra hamburgområdet. Det tyder på, at kontakten er ophørt i løbet af verdenskrigen (1939 – 45). Fra min farbror, Torben, ved jeg, at meget af farmors familie boede i Hamburgområdet, og at dette område blev stærkt bombet under krigen. Da jeg orienterede min farbror Torben om vort besøg i Oberstein hos Ludvig, Anna og Kurt kunne Torben ikke sætte dem ind i den familiemæssige ramme. Han mente, at Ludvig og Kurt måtte være fra generationen efter min farmor. Ludvig og Kurt havde da også kun hørt om Wilhelmine i Danmark.

Min bror Peter og Helga har på deres årlige campingture ned gennem Europa i 2015 og 2016 lagt turen forbi Idar-Oberstein med det formål at gennemse kirkebøgerne m.v. for om muligt at finde frem til farmors forældre og eventuelle andre familiemedlemmer. Det har vist sig at være meget vanskeligere end her i landet. I Idar-Oberstein-området er der både katolikker og protestanter, og vi vidste at farmor var katolik, men under besøget på det stedlige katolske kirkekontor havde man ikke sådanne oplysninger. De fandtes ved den katolske kirke i hovedbyen, Trier. I Tyskland har man imidlertid ikke egentlige kirkebøger, som vi kender dem, men bøger der kan betegnes som "familiebøger". Peter tog kontakt til den katolske kirke i Trier, og gav dem alle de oplysninger han havde. Peter fik senere at vide, at der var yderligere nogle få oplysninger. Peter lagde derfor vejen forbi Trier, og fik de nye oplysninger. Farmors forældre hedder Heinrich Rötzler (1832-1885) og Anna Maria Gräf (1842 -?). Heinrich var efter optegnelserne guldsmed. Slægten kan nu følges yderligere godt fire led længere tilbage i tiden til først i 1700-tallet. De er nu lagt ind i Peters slægtstavle.

Min farfar tog ”på valsen” efter afslutningen på hans læretid som bager og konditor. Det var nogenlunde almindeligt dengang. Det var datidens måde at ”se-hele-verden” på, om end det mest almindelige kun var Europas lande, man rejste rundt i. At være ”på valsen” kunne godt tage flere år, helt afhængigt af om man kunne få jobs. Almindeligvis ønskede den ”vejfarende” kun korte ansættelser, der kunne give tilstrækkeligt med penge til at dække udgifterne frem til næste stop på turen. Hvor farfar har været ved vi kun i meget grove træk, men at han endte i en bager- og konditorforretning i centrum af Frankfurt am Main ved jeg både fra far og farmor. Men vi ved ikke hvor længe han var i Frankfurt am Main. Vi ved, at han her fandt Wilhelmine, min farmor, som var ekspeditrice i bagerbutikken. Jeg vil skønne, at farfar tog på valsen omkring 1896. Så havde han arbejdet som svend i nogle år, og tjent penge nok til den første tid på valsen. De lande man almindeligvis valsede til på dette tidspunkt var Tyskland, Østrig, Schweiz, Holland, Belgien og Frankrig afhængig af professionen.

I en bog om ”Danske byer og deres mænd” fra 1918, side 112-13, er der for Ringsteds vedkommende følgende omtale af farfar:

”I sammen Gade (Sct. Hansgade) har Bagermester Fr. Møller sin Ejendom og Forretning. Bagermester og Conditør Møller hører til de berejste Håndværkere, der for at lære nyt på sit fags Område i godt fire år har arbejdet i udlandet, Tyskland, Belgien og Frankrig, ved sit arbejde uden nogen som helst Understøttelse. Bagermester Møller er født i 1877 og overtog i 1905 Forretningen efter sin Fader, der havde ejet den i 42 år. Også denne virksomhed er gammel, ca. 100 År, og Hr. Fr. Møller har ved sit arbejde gjort den kendt vel anset i den By, til hvis gode Borgere han høre.”

Min farfar og farmor må være flyttet til Danmark kort tid efter deres bryllup. Men inden de flytter, får de deres første barn, datteren Margarethe, der bliver døbt i Feltkirchen i Oberstein an der Nahre. Vi ved, at de allerførst i 1900-tallet flytter til Slagelse, hvor farfar i vejviseren for 1904 står opført som bager- og konditormester med bageri og forretning i Løvegade 3. Farfar og farmor må så være flyttet til Ringsted allerede i 1905 for at videreføre driften af bageriet i Sct. Hansgade, da min oldefar dør i 1905.

Min farfar, Frederik Johannes Møller, drev bageriet frem til sin død den 8. april 1927 - dagen før min far fyldte 18 år! - og på dette tidspunkt var far i bager- og konditorlære i Hillerød. Jeg husker bageriet i Ringsted som meget stort, større end fars i Slagelse. Og så havde min farfar også haft hestetrukne vogne, der kørte landture med brød ud i Ringsteds opland. Frederik var en meget driftig mand, hvilket der – som ovenfor nævnt - kan læses om i forskellige Ringstedbøger fra først i 1900-tallet.

Farfars og farmors ægteskab var et ”blandet ægteskab”. Farfar var som os andre protestant. Men min farmor Wilhelmine var født i et katolsk område, hvorfor hendes familie formentlig alle har været katolikker. Det var – og er fortsat – god skik, at der ved blandede ægteskaber mellem

protestanter og katolikker fastsættes, at drengebørn kan blive protestanter medens pigebørn bliver katolikker. Således var min faster Margarethe katolik. Og min far og hans brødre blev protestanter.

Alle ”gode” katolikker skal helst mindst én gang i livet rejse til Rom – den katolske hovedby, og dér hvor Paven bor – i et ”jubilår”. Jubelåret er de år, der divideret med 25 giver et helt tal. Farmor og farfar var således i Rom i 1925, og om denne rejse har farfar skrevet og udgivet et hæfte på 47 sider: ”Dagbogsfortegnelse fra Pilgrimsfærden i Maj 1925”, trykt på Ringsted Ny Bogtrykkeri i 1925. Det var en fællesrejse med særtog fra København H til Rom med 450 deltagere. Det er en fornøjelig rejsebeskrivelse med gode beretninger om alle de centrale oplevelser omkring den katolske kirke, men bagermesteren og konditoren træder også frem i beretningen. Det gør også det nye bekendtskab med italiensk mad – herlig læsning! Dagbogsfortegnelsen er nu indlagt i Peters slægtstavle under Frederik Johannes Møller.

Både far og mor opfattede sig som stammende fra Ringstedfamilier, om end mors barndom var noget omflakkende. Jeg kender ikke præcist de huse, hvor mor har boet, men kun adresserne og dermed husene set fra vejen. Men fars familie havde i et par generationer haft deres bopæl i Sct. Hansgade 24, hvor der både var lejligheder, et stort bageri med tilhørende forretning.

*Sct. Hansgade 24, Ringsted
Nu nedlagt som bageri og forretning*

Ud fra Peters slægtsforskning ved vi, at min tipoldefar, Peter Johannes Møller, har været skræddermester i Ringsted. Han flyttede til Ringsted i 1818. Hans søn, min oldefar, Søren Peter Møller, blev udlært som bager og konditor og købte Sct. Hansgade 24 omkring 1880. Han videreførte bageri og forretning til 1905, hvor min farfar, Frederik Johannes Møller videreførte bageri og forretning til han døde i 1927, hvorefter min farbror Poul videreførte bageri og forretning til hans død i 1958. Her slutter så vore familiemæssige relationer til Ringsted. Dog levede to af min

farfars søstre fortsat i Ringsted på Jyllandsgade 2. Det var Magda (Magdalene var døbenavnet) og Henny (Henriette var døbenavnet). Henny døde i 1951 og Magda i 1967. Min far og mor havde god kontakt til dem begge lige til det sidste. Herefter var familien ude af Ringsted.

Efter faster Magdas død i 1967 arvede jeg bl.a. et hjørneskab, som Henny og Magda havde ladet fremstille hos en lokal snedker. Jeg husker, at kvitteringen fulgte med, da jeg overtog skabet, men nu er den desværre væk. Efter min hukommelse var prisen 206 kr. i ca. 1908. Hjørneskabet er nu i dagligt brug hos os.

Jeg har som barn været meget i Ringsted, for min farmor boede indtil 1942 i en fornem lejlighed på 1. salen af Sct. Hansgade 24. Og min farbror Poul, hans kone Anna Margrethe og deres datter Ulla boede i stuen lige ved siden af forretning og bageri. I mine barndomsår løb jeg næsten lige så stedkendt rundt i Ringsted som i Slagelse. Jeg syntes, det var spændende at komme i Sct. Hansgade 24, fordi der var et stort bageri og et utal af rum med bl.a. en pga. krigen opklodset Chevrolet personbil årgang 1927, i en ubenyttet hestestald. Bag huset var der en stor have. Jeg syntes også det var spændende at lege med min kusine Ulla, men hun syntes ikke jeg var så spændende, for jeg var næsten hele to år yngre end Ulla.

Min ældste farbror Poul Røtzler Møller og hans kone Anna Margrethe overtog driften af bageri og forretning efter min farfars død i april 1927. Senere købte Poul ejendommen Sct. Hansgade 24. Det skete nok i 1942, hvor min farmor flyttede til Holbæk. Farbror Poul og Anna Margrethe drev bageri og forretning frem til sidst i 1950'erne, hvor Poul blev syg og døde i 1958. Anna Margrethe flyttede derefter til Amager, hvor deres datter Ulla boede med sin ægtefælle Henning Banke. Anna Margrethe døde få måneder senere i slutningen af 1958. Bageri og ejendom blev herefter solgt og bageri og forretning nedlagt. Ulla, der var læsesekretær, og Henning, der var leder af politikontoret i Glostrup, har to børn, Nete og Stig. Begge med efternavnet Røtzler Banke.

Under Pouls sygdom hjalp far med at forsyne forretningen i Ringsted med brød. Jeg har selv adskillige gange kørt mellem Slagelse og Ringsted med brød. Men i længden var det uoverkommeligt for far. I denne periode var jeg begyndt at læse i Odense, så jeg kunne ikke følge situationen helt tæt. Men Peter har fortalt, at der i forbindelse med Pouls død var en drøftelse om at far skulle afhænde bageriet i Slagelse og overtage bageri og forretning og senere ejendommen i Sct. Hansgade 24 i Ringsted. Men det ville far og mor ikke. Det havde også kun været for en videreførelse af bageri og forretning i relativt få år, for hverken Peter eller jeg ville i bagerlære.

Min far, Eigil Røtzler Møller, blev født den 9. april 1909 i Ringsted. På dette tidspunkt boede min farmor og farfar på Køgevej 3. Min farfar arbejdede hos sin far, min oldefar, Søren Peder Møller, som bagersvend, og bageriet var også dengang beliggende i Sct. Hansgade 24. Ved folketællingen i 1916 er min farfar og farmor flyttet til Sct. Hansgade med alle deres børn: Margarethe, Poul, Torben, Eigil (min far) og Frederik, for at nævne dem i aldersorden. Og min farfar er betitlet som bagermester. Min oldefar, Søren Peter Møller, døde i 1905, og hans enke Johanne Magdalene

Henriette, født Madsen, flyttede først til Sct. Hansgade 26 og senere til Valdemarsgade 1. Hun døde i 1926.

Min far, Eigil Røtzler Møller, 1909 – 1968, her ca. 51 år, 1960

Om min fars søskende kan det i øvrigt oplyses:

Den ældste hed Margarethe født i Frankfurt am Main i 1901, død 1978. Margarethe blev gift med møbelpolstrer og møbelhandler, Aage Schmidt (1896 – 1957), og fik bopæl i Slotsgade i Slagelse. De fik en datter, Kirsten, (1920 – 2001), der blev gift med Mogens Jensen, (1922 – 2015). Mor havde jævnlig kontakt til Margarethe og til Kirsten og Mogens, der også bosatte sig i Slagelse på adressen Kongelyset 7. De fik tre drenge Lars Henrik, Niels Aage og Hans Erik alle med efternavnet Schmidt Jensen.

Den næstældste var Poul (1905 – 1958) og hans nærmeste familie er omtalt lige ovenfor.

Derefter følger Torben, født i 1907, død 1994. Torben blev den første student i familien og uddannede sig til jurist. Torben blev først dommerfuldmægtig ved retten i Ringsted i 1932, og senere i 1942 ansat som 1. dommerfuldmægtig ved retten i Holbæk og sluttede som dommer i

Rødovre ret fra 1957 til pensioneringen. Da farmor i 1942 flyttede til Holbæk hos Torben på adressen Blegdammen 6 afhændes Sct. Hansgade 24 til Poul. Da Torben tiltrådte stillingen som dommer ved Rødovre ret, bosætter Torben og farmor sig på Maglekær nr. 20 i Rødovre, og her bor de resten af deres levetid. Den rette familiemæssige titel på Torben er selvfølgelig farbror, men den titel nægtede han at bære. Han ville være onkel, og sådan blev det. Det smittede så mere eller mindre af på min fars øvrige brødre. Torben blev af Dronningen udnævnt til Ridder af Dannebrogordenen.

Så kommer min far, Eigil, født i 1909, den 9. april.

Og endelig kommer Frederik (1913 – 1998). Han gifter sig i 1943 med Astrid, født Busk Sørensen, 1918 – 2006, og de blev også bosat i Slagelse først på Valbygårdsvej og dernæst på Slotsvænget 31. Frederik var uddannet maskinmester. Efter sin uddannelse midt i 1930'erne ønskede Frederik at komme på langturssejladser. Det ønske gik i opfyldelse, idet Frederik blev maskinmester på et af ØKs skibe. Han kom flere gange til Australien og Saigon, Argentina og gennem Panamakanalen til San Fransisco. Søren, Frederiks og Astrids søn, fortæller, at Frederik i Argentina besøgte nogle slægtninge til hans mor, Wilhelmine, min farmor. De var udvandret fra Tyskland til Argentina på grund af de meget urolige år i Tyskland i naziårene før 2. verdenskrigs udbrud i 1939. Frederik nåede hjem inden udbruddet. Han fik arbejde i Korsør på en maskinfabrik og derefter på maskinfabrikken Slagelse. I 1943 fik Frederik stillingen som maskinmester på en af Storebæltsfærgerne, og her var han til sin pensionering. I 1943 fik Astrid og Frederik sønnen Søren Røtzler Møller. Søren blev gift med en slagelsepige, Inger Jørgensen (1943 -)

Søren og Inger blev begge bankelever i banken for Slagelse og Omegn og udlært herfra. Søren blev senere medlem af direktionen for Provinsbanken, Aarhus og blev ved denne banks sammenlægning med Danske Bank medlem af direktionen, hvorfra han blev pensioneret.

Hele ”børneflokket” boede relativt tæt på hinanden i hhv. Ringsted, Slagelse og Holbæk, så vi besøgte hinanden ret ofte. Hvert sted havde sin egen atmosfære. Hos Poul og Anna Margrethe i Ringsted var det store bageri og under krigen tilmed i en af hesteboksene en opklodset automobil - en Chevrolet 1927 – meget dragende. Farbror Poul havde mange brevduer, så det var næsten altid stegte duer med kartofler og brun sovs, der blev serveret. Det smagte fint. Huset var med flere lejligheder, hvor Poul og Anna Margrethe boede i stuen, bag forretningen og tæt på bageriet, der lå i et baghus. Farmor boede på første sal i en stor og syntes jeg fornemt møbleret lejlighed.

Hos Frederik og Astrid kom vi også ofte til frokost. Astrid var udlært smørrebrødsjomfru, så dér spiste vi altid godt - og meget. I mange år blev familiens 2. juledagsfrokoster holdt dér. Så mødtes familien igen nytårsaften hos os i Mønsterbageriet.

Min Farmor, 76 år, med alle sin allernærmeste, 1954
Bagerste række Farmors fem børn, fra venstre: Torben,
Frederik, Margarethe, Poul og Eigil
Mellemste række Farmors fem børnebørn: Kirsten, Ulla, Søren,
(Farmor) Peter og Ole
Forrest Kirstens to børn: Lars Henrik og Niels Aage

Gennem hele vores opvækst har vi fætre og kusine haft nogen kontakt med hinanden, men først da vore forældre faldt bort, er vi begyndt at se mere til hinanden. Vi mødes nu fast den første fredag i marts måned på skift hos hinanden. Og her går snakken livligt, og vi genopfrisker nok mest hvert år de samme fælles oplevelser fra vores yngre år. Men årets nyheder i de enkelte familier udveksles dog også.

Min Farfar og Farmor havde i 1912 købt en sommerhusgrund i Sejerøbugten. Det var den allerførste sommerhusudstyknings i hele bugten, har Far fortalt. Min Farfar var logebror med den sagfører, der forestod udstykningen. Så nogle af logebrødrene i Ringsted kom først til fadet. Min Farfar kom allerførst, og han købte en grund på ca. 2½ td. land lige ned til vandet.

*Maagen af 1919, Jyderup Lyng i Sejerø bugten, mellem vej 10 og 11
Grunden var ca. 2,5 tønde land. I dag er grunden udstykket
og der kommet yderligere 3 huse på grunden*

Det var en smuk lyngbeklædt grund. Selvom min far kun var tre - fire år, da grunden blev anskaffet, huskede han tydeligt sit første besøg. Der var ingen beplantning og ingen huse, så det var én stor legeplads. Sådant var det de første år. De solgte grunde skulle først og fremmest beplantes for at afmærke de enkelte grunde og for at give læ så hurtigt som muligt. Der var temmelig langt ned til vandet, og for at få noget læ, plantede min Farfar et par række fyrretræer langt nede på grunden og i nogen afstand fra strandkanten. Det tog udsigten, men den savnede de ikke, for de kunne jo bare gå derned. Der blev også boret en brønd, så der kunne pumpes vand op, og et midlertidigt toiletskur blev også bygget.

De første år boede familien i telt på grunden, men i 1918 var der råd til at bygge et sommerhus, og i 1919 var det færdigt og beboeligt. Det blev et dobbelthus. Som det ses på billedet, er langhuset symmetrisk om sin midte. Der var 1. sal til begge boliger med et stort værelse i hver ende plus godt med opholdsplads. Senere i 1942 blev der bygget en tværføj til den ene bolig. Det gav ekstra fire soverum. Det yderste rum hørte til den anden bolig. Men som hovedregel var der altid masser af plads til de besøgende. Og de var mange.

Min far og mor ” lejede” i mange år den anden bolig i hele skolesommerferieperioden. Det nød både Peter og jeg. Vi fik snart nogle sommervenner, der for det meste også var der hele sommeren. Men indimellem havde vi også besøg af vores venner fra skolen i Slagelse.

Her ferierede jeg hver sommer frem til 1958, men fra 1953 kun i de uger hvor der var egentlig ferie fra min læreplads. Inger nåede lige at komme på ferie i 1957 og 1958, så Inger har også kendt Maagen og nydt omgivelserne.

Desværre døde min farmor i slutningen af 1958. Min far og hans søskende var alle kommet godt i vej, og en enkelt havde allerede eget sommerhus. Så der kunne kun opnås enighed om at sælge Maagen. Isenkræmmer Jørgen Carlsen, Holbæk, købte Maagen. Hans forældre havde tidligere i mange år lejet sig ind i sommerhuset for enkelte uger. Så sønnen kendte huset og omgivelserne, og handlen kom hurtigt i stand.

Hvornår og hvordan mødtes mor og far?

Hverken mor eller far fik nogen længere skolegang, men det var normalt dengang, så de er vel gået ud af skolen i 14 - 15 års-alderen. Dvs. i ca. 1928 for mors vedkommende og for fars i ca. 1924. Herefter kom så læretiden. Læretiden var gennemgående længere dengang, end da jeg var i lære i 1950'erne. Så 4-5 års læretid var ikke ualmindeligt. Far har fortalt, at han var i lære i et større bageri i Hillerød, hos bagermester J.C. Budde, Helsingørgade 24. Dvs. at far har været ude af Ringsted fra ca. 1924 til 1929. Det passer meget godt med, at far, jf. folketællingen for 1930, igen bor i Ringsted, Sct. Hansgade 24 sammen med min farmor og sin yngste bror Frederik. Mors læretid har nok været i perioden 1928 til 1933. Mor boede hele tiden i Ringsted. Det er derfor nok sandsynligt, at mor og far først har lært hinanden at kende i 1929 - 1930.

Hvordan mor og far traf hinanden, har vi aldrig talt sammen om. Men begge har talt om deres lørdags- eller søndagseftermiddagsture til København til bl.a. danserestauranten Wivex i det centrale København tæt på hovedbanegården. Når man som far var i bagerfaget og med en søndagsåben forretning, var det godt med eftermiddagsdans, for så kunne de nå hjem til Ringsted igen med tog eller bil, så far kunne være frisk, når bageriet begyndte ved fire-femtiden om morgenen.

Vi har flere fotos af mor og far på besøg i farmors sommerhus "Maagen", beliggende ned til Sejerøbugten, mellem Vej 10 og 11, Jyderup Lyng. Det tidligste er fra ca. 1930. Så Mor har også kendt til sommerhuset lige fra sin start i Fars familie.

Min mor og far på deres nok første fælles besøg i Sommerhuset "Maagen", Jyderup Lyng, ca. 1930 de var da hhv. 17 og 21 år.

Mor og Far bliver gift, jeg bliver født, og vi flytter til Slagelse

Den 13. maj 1934 blev far og mor gift i Haslev kirke. Bryllupsfesten må være holdt hos min mormor og hendes ægtefælle Thorkild Sørensen, Bredegade 13 i Haslev. Hele familien på begge sider var samlet, kan vi se på billeder fra bryllupsdagen.

Hvordan Fars og Mors første år i Ringsted er forløbet, ved jeg ikke noget om. Mit gæt er, at Mor er fortsat som damefrisør hos fru Schrøder og Far som bagersvend hos sin bror Poul. Vi ved, at Far og Mor fik en god lejlighed i Pileborggade nr. 29, på 1.sal, og det var meget tæt på bageriet i Sct. Hansgade og på frisørsalonen i Nørregade.

Bryllupsbillede af mor og far den 13. maj 1934

Den 25. november 1936 kom jeg til verden hjemme på 1.sal i Pileborggade 29. Jeg var ikke ventet så tidligt, men først ved årsskiftet. Jeg var derfor en meget lille baby og tilmed meget svag. Ja, så svag, at man ikke forventede, at jeg kunne leve. Mor - og mormor der deltog i fødslen - har ofte fortalt, at jeg på et tidspunkt blev lagt på et tæppe på nogle aviser på en lun radiator. Jeg var vist opgivet på det tidspunkt, men så raslede papirunderlaget, og tilfældigvis registrerede mormor det, og tog mig ud af tæppet, og alle kunne se, at der var noget liv i mig. Men for en sikkerheds skyld blev jeg hjemmedøbt allerede den 26. november. Fremvist blev jeg så samme dag som min bror Peter blev døbt den 29. november 1942 i Slagelse Hospitalskirke, bedre kendt som Klosterkirken.

Egentlig ville Mor gerne, at jeg skulle hede Morten, men det ville min farmor ikke blive glad for, for farmor var jo katolik, så Morten blev af hende opfattet som en fordanskning af Martin, og for katolikker var Martin Luther en oprører. Ja, sådan kunne der tænkes selv ca. 450 år efter reformationens indføring i Danmark. Jeg kom så til at hedde Ole. For det skulle efter de aktuelle

omstændigheder være et kort navn. Først meget senere kom Far og Mor i tanke om et endnu kortere drengenavn, nemlig Ib, men da havde navnet Ole allerede sat sig fast.

720 II 443772

Daabsattest

Familienavn: *Skjøllev*

Fornavn: *Ole Røtzler*

Fødeby, Sogn, Herred og Amt: *Pile borgvej 29
Ringsted Købstad*

Fødselsaar og -Dag: *1936 den 25 November (seksog tredive år og syv dage)*

Kirken, hvori Barnet er døbt eller fremstillet efter Hjemmedaab: *Slagelse Hospitals Kirke*

Daabsaar og Daabsdag samt — hvis Barnet er hjemmedøbt — Aar og Dag for Fremstillingen i Kirken: *1936 den 26 November: Hjemmedaab
1942 den 29 November: Fremstilling*

Forældrenes Stilling og fulde Navne: *Konditor og Bagermester Egid Røtzler
Skjøllev og Hustru Marie Elisabeth
Bergenhannischkjøllev*

Overensstemmelsen med Ministerialbogen bevidnes.

Slagelse den *29-11* 19*42*

Præstens Navn. *[Signature]*

 Nr. 56 A. A/S O. L. Børst & Co.s Forlag Dansk Papir. Stokf. II. Styrkekl. III.

Min dåbsattest

Jeg fik aldrig spurgt, om der under disse meget vanskelige forhold omkring min fødsel, var en læge til stede. Lægen har måske bare ikke sat sig tydelige spor hos de tilstedeværende. Så har jordemoderen nok været så meget mere handlekraftig, tror jeg.

En lille pudsighed om mit fødested, Pileborggade 29, skal lige nævnes. I forbindelse med bispevalget i 1997 kom jeg til at kende en kvindelig præst i Ringsted. Vi var begge Jan Lindhardt-fans ved bispevalget. Hun var i mellemtiden blevet gift med en af mine tidligere Junior Chamber venner fra Roskilde. De ejede nu ejendommen Pileborggade 29. Vi mødtes helt tilfældigt i en boghandel i Ringsted (Flensborgs Boghandel). Her fortalte hun om sin bopæl. Jeg blev inviteret med hjem på 1. salen. En pæn treværelses lejlighed med køkken og toilet med brusebad, hvor jeg var i alle rum. Lejligheden var nu nedlagt, så der nu blot boede én familie i huset. 1. salen var en fin bolig for en ung familie i midten af 1930'erne. Meget bedre end den start Inger og jeg fik i slutningen af 1950'erne i Odense.

Pileborggade 29. Her blev jeg født på 1. sal.

Slagelse-tiden i Mønsterbageriet

Allerede godt tre måneder senere flytter far, mor og jeg til Slagelse. Far havde lejet ejendommen Mariendals Allé 5 med bageri, forretning og bolig med indflytning den 1. februar 1937.

”Mønsterbageriet” var forretningens navn. Pr. 1. april 1942 køber far ejendommen.

Forretningen var fra starten i god drift, men der var et startproblem deri, at den tidligere ejer, Evald Hansen, overtog et andet og større bageri i byen. Men far lavede så godt brød – især morgenbrød, rugbrød og franskrød m.m. – så kunderne stille og roligt vendte tilbage.

Det var svære år i starten. Far var 28 år og Mor 24. Jeg er blevet fortalt, at Far nok havde en mindre opsparing, men ikke nok. Derfor måtte farmor give Far et lån. Tilbagebetalingstiden og renten har nok været fordelagtig, men det gav over de første år kun en beskedent fortjeneste i forretningen. Og så kom krigen i 1940, hvor der godt nok var pænt salg til fornuftige priser, men med rationeringer på de varearter, der blev brugt i bageriet som mel, sukker og smør samt chokolade m.m.m., kunne forretningen ikke udvikle sig nævneværdigt. Men alligevel gik det bedre og bedre, har jeg forstået. Der blev råd til en bagersvend, en lærling og en pige i huset, der dog også skulle hjælpe i

forretningen. Bagersvenden havde vi i mange år, og i endnu flere år havde vi pigen som ”avancerede” til alene at være i forretningen. Hun hed Grete, og havde en kæreste, der var malersvend. Karl Eklund var hans navn. Mere herom om lidt.

*Fars næringsbrev af. 16. marts 1937
Som "Bager- og Kagebager"*

Da krigen var forbi, og rationeringerne efterhånden blev ophævet, gik det fremad for forretningen. Far fik øget omsætningen og fortjenesten ved også at levere morgenbrød, hvidt- og rugbrød til nogle mejeriudsalg og om sommeren også til en campingplads. Og i det hele taget syntes Far og Mor, at der kom flere og flere kunder i forretningen.

Men fra slutningen af 1950'erne skete der noget, som gik bagerforretningerne imod. Brød – hvidt og mørkt brød - blev nu også fremstillet på fabrikker. Selv om kvaliteten i mange år var dårlig i forhold til de håndværksfremstillede brød, så var de billigere – og efterhånden meget billigere – og efter fars bedømmelse også tilsvarende ringere. Men Far konstaterede, at mange åbenbart foretrak det dårlige brød til den lavere pris. Det var realiteten. Og så blev de forhandlet i næsten alle købmandsbutikker, også hos de to der lå tættest på Mønsterbageriet. Der var en ulige konkurrence, hvor pris vandt over kvalitet. Det voldte Far meget besvær, da hans kvalifikationer primært lå på brødsiden og mindre på konditorsiden.

Når Far kunne levere brød til mejeriudsalg og campingpladser, var det fordi Far efter krigen købte den bil som moster Grethe, ejede efter onkel Emils død. Den var som næsten alle andre biler klodset op under krigen, men da Grethe ikke havde kørekort, skulle den jo sælges. Det blev så far der købte den for ret få penge. Det var en tysk DKW med trækarosseri, så særlig holdbar var den ikke, og så var den med en lille to-taktsmotor, men dog til fire personer. Med den lille bil blev der bragt brød ud. I 1953 kunne den ikke mere, så Far anskaffede sig en Opel Rekord, en meget populær bil i mellemklassen. Den var både Peter og jeg meget stolte af. Nu kunne far og mor gøre alvor af at tage på ferie i Tyskland og Østrig, som var de to lande, der var de flestes rejsemål. Efter min realeksamen i 1953 var vi alle fire på vor første telttur gennem Tyskland til Østrig, hvor vi især koncentrerede os om Salzburg- og Zell am See-områderne. Det var herlige landskaber, og vi passerede bjergpas, mens Mor nærmest lå bag i bilen med lukkede øjne og ønskede os ned i dalen uden den store ulykke. Og sådan gik det da også hver gang. De følgende år var jeg i lære, så jeg var ikke med igen før i 1957. Men Far, Mor og Peter var afsted flere gange, men sommerhuset Maagen i Sejerøbugten skulle jo også passes. Så to ugers bilferie og ca. fire uger i Maagen var vist så nogenlunde normen i de år.

*Mønsterbageriet, Mariendals allé 5, Slagelse. Billedet er taget fra Sct. Jørgensgade.
Min bopæl frem til august 1956*

Fars fritidsinteresser var haven og skak. Det oprindelige haveanlæg var med mange bede kantet med lave buksbomhække, og så var der en mindre græsplæne. Der var også tre æbletræer og op ad husets sydmur var der to pæretræer. Haven var temmelig besværlig at vedligeholde. Derfor omlagde far haven, så den blev opdelt i tre niveauer med en højdeforskel på ca. 30 cm mellem hver. Træerne blev bibeholdt. Men bagerst i haven blev der indrettet et langt staudebed. Resten blev udlagt som græsplæne. Det blev et haveanlæg, som mange af kvarterets husejere roste far for.

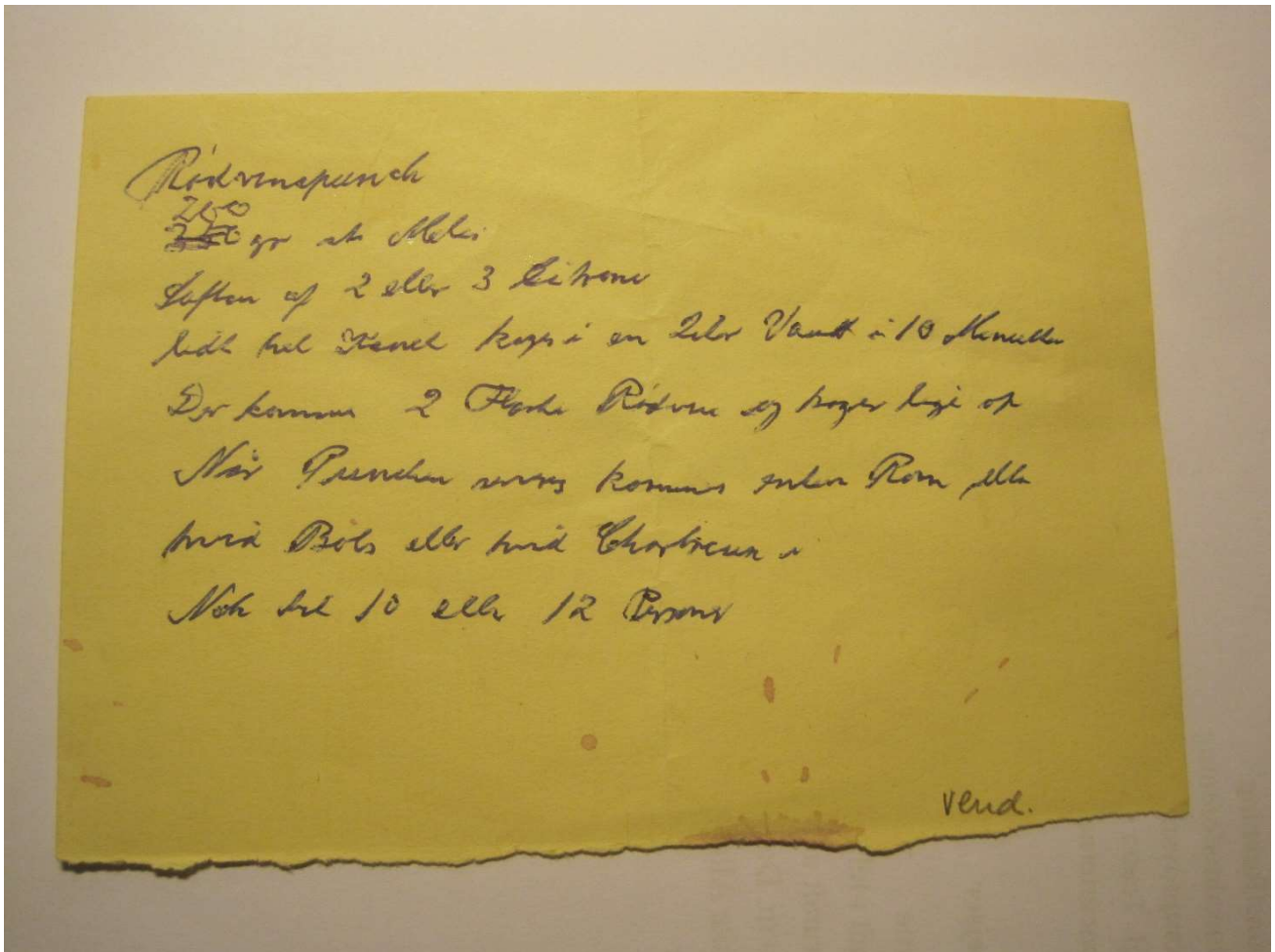
Fra far var ganske ung, havde han interesseret sig for skakspillet. Han var medlem af Slagelse Skakklub, og deltog i mange år meget aktivt i klubbens aktiviteter. Far var dog mest interesseret i korrespondanceskak. Her blev han et år dansk mester! En anden succes havde far, da han var den eneste af klubbens spillere, der spillede remis mod den danske skakstormester Bent Larsen. Alle andre - godt 10 spillere - tabte.

Far var også medlem af Odd Fellow Logen Concordia i Slagelse. Det var dengang noget af en ære at blive opfordret til at være medlem af denne loge. Her repræsenterede han byens bagere og konditorer. Der var møde hver eller hver anden onsdag om aftenen, og man mødte i "kjole og hvidt"! Herigennem fik Far mange gode bekendtskaber og venskaber. Men interessen og medlemskabet ophørte først i 1960'erne.

Mor havde ikke medlemskaber af foreninger, der trak hende ud af huset. Men gennem forretningen og Fars logebekendtskaber havde Mor nogle gode veninder. Så Mors udadvendte aktiviteter var traveture med veninderne og eftermiddagsselskabelighed. Men Mor var også god ved gryderne, når der var familie- og vennebesøg om aftenen med eller uden l'hombre-spillet for vennernes vedkommende.

Det er mit indtryk, at far og mor var tilfredse med deres situation op igennem 1950'erne, om end overskuddet i forretningen nok kunne ønskes bedre. Der var så småt ved at ske lukninger af mindre bagerforretninger, fordi fremkomsten af supermarkeder omkring 1960 begyndte at tage fart. Supermarkederne fik flere og flere varegrupper som bagerierne hidtil havde haft som deres, men også her gik forbrugerne mere efter pris end efter kvalitet. Mange bagerforretninger, og også Far, tog revanche ved at handle med kaffe og andre varegrupper som lå nær op ad bagerforretningernes hidtidige sortiment. Men udviklingen blev op igennem 1960'erne meget besværlig for bagerierne og lukningerne tog til.

Far og Mor var meget gæstfri over for familie og venner. Julen holdt vi meget for os selv, da det var en meget travl tid i bageriet og i forretningen. Men af og til havde vi min mormor, moster Grete og fætter Jens på besøg. Nytårsaften havde vi store dele af hele familien på besøg: mormor, moster Grete og fætter Jens, farmor og onkel Torben, farbror Frederik, hans Kone Astrid og fætter Søren, samt min Fars faster Magda og så Peter om mig. Det var den "faste stok". Af og til kom også andre af familiens medlemmer. Menuen var fast med kogt torsk med øl og snaps. Det gav altid en god stemning. Og henad midnat gik Onkel Torben i gang med at lave punch. Den var så klar kl. 00, hvor vi skålede og bagefter affyrede nogle få raketter.

Onkel Torbens årlige nytårspunch

Far og Mor var også meget gæstfri over for mine venner, og de nød at komme i huset, for der var masser og brød og kager til en kop eftermiddags- eller aftente. En af mine tenniskammerater kom en aften til at spise for mange flødeskumskager (såkaldt "Drømme"). Han blev så syg om natten, at hans forældre blev meget bange for hans tilstand, at de næste morgen kom og brokkede sig over for Mor. Han kom sig fint – og spiste videre, når lejlighed bød sig.

Fra midten af 1960'erne kunne jeg mærke, at det strammede til for Far og Mor. Bagersvenden var der ikke længere råd til, men i perioder var han weekendbager, og han havde stor forståelse for situationen. Også den faste ekspeditrice måtte forlade os, og Mor og en fru Nielsen, gift med en af fars skakvenner, samt moster Grethe passede nu forretningen. Det gik fint alle dage undtagen om søndagen, hvor butikken især fra kl. 7 til 9 var pænt fyldt med kunder. Endnu var der lige over for forretningen en avisioskiosk i et lille træskur, hvor søndagsavisen blev købt, så indimellem var det nærmest hyggeligt at se de faste kunder stå sammen med avisen og læse avisen eller tale sammen, inden de skulle ekspederes.

Det var efterhånden meget slidsomme år for Far. Med kun en lærling i bageriet som hjælp, samt lidt weekendhjælp fra den tidligere svend, lå meget af arbejdet på far.

Siden 1959 var Maagen ved Sejerø Bugten skiftet ud med et sommerhus ved Ornum strand, beliggende lige nord for Reersø. Når Far og Mor ikke ønskede at overtage Maagen, var det fordi, det lå alt for langt væk fra Slagelse. Ca. 1½ time tog det den gang at køre i bil fra Slagelse til Sejerø bugten, så de kunne ikke bare smutte til sommerhuset en dag for blot nogle få gode timer. Far havde derimod et ønske om at anskaffe et sommerhus tættere på Slagelse, men dog så langt væk at der ikke var kunderne fra Mønsterbageriet i nærheden. Hvis det var tilfældet, ville Far med sikkerhed være blevet brødbud. Han ville have fri, når de var i sommerhuset. Derfor ville de finde et hus eller en grund ved Ornum strand lige nord for Reersø, ca. 20 km. fra Slagelse og ikke ved Stillinge Strand eller Bildsø Strand, der bare lå 12-15 km. fra Slagelse. Ofte kørte Far og Mor derud blot for at få den nødvendige eftermiddagslur i rolige omgivelser. Herude var der ingen butiksringleklokke eller butikstelefon der forstyrrede luren. Selvom det betød kunder i butikken, var freden at foretrække.

Ornum strand var et sommerhusområde med en begrænset udstrækning, dengang med en fin sandstrand uden sten og passende lavvandet. Der var en passende mængde huse, men afgrænset af nogle store engområder og Halleby Å. I 1958-59 blev grunden på Åvej 5 købt, og den 11. maj 1959 om morgenen ankom brædder m.m. på en stor lastbil sammen med tre tømrere og kl. 21 om aftenen var huset afleveret og klar til indflytning. Huset var et Skarridsø-sommerhus som var meget populært i de år. Her fik Far og Mor ni gode år sammen.

Åvej 5, Ornum strand v. Gørlev Sj.

Allerede om sommeren 1959 overtog Inger og jeg huset i ca. et par uger, hvor jeg kunne arbejde på mit eksamensprojekt, idet jeg skulle aflevere projektet en uge efter skolestarten i august og så ellers have den afsluttende eksamen i september-oktober 1959. Inger og jeg var herefter flittige brugere af sommerhuset, især da vores to børn, Helle og Dorrit, kom til.

Efter Fars død i 1968 fortsatte Mor med at benytte sommerhuset. Nok endnu mere end da Far levede. Mor tog i sommerperioden næsten hver dag kalundborgbussen til Ornum strand, hvor stoppestedet næsten var lige ved Åvej, så det var meget nemt.

Da Mor døde i januar 1994, blev Peter og jeg enige, om at vi ville fortsætte med sommerhuset på lige basis. Det har vi gjort siden uden mislyde, omend Peters og Helgas smag kan være forskellig fra Ingers og min – og i hvert fald fra Helles. Også vedligeholdelse af træhuset og grunden er vi meget enige om. I sommeren 2015 fik vi os en større overraskelse, idet husets septiktank var blevet utæt. Og det var nødvendigt at få den udskiftet. Efter mange overvejelser besluttede vi os for den bedst mulige løsning, nemlig et såkaldt beplantet filteranlæg til en pris af ca. 125.000 kr. Og da vi nu havde fået pungen op af lommen, besluttede vi os for at få en påkrævet udtynding på grunden og især af ”hækken” mod vest ind mod nr. 3. ”Hækken” var hovedsagelig birketræer, som tog meget af solen. Vi havde i årene forud et par gange talt med svigersønnen i nr. 3 om beskæring af træerne, men det ville han ikke være med til. Senere spurgte vi igen, og her var han mere villig. Vi kunne gøre hvad vi ville, bare de ikke skulle betale for noget af det.

Da vi fandt skellinjen mellem de to grunde, viste det sig, at langt hovedparten af træerne stod på vor side, fra vejen og ca. 2/3 ned ad grunden. Vi har nu plantet en ensartet hæk af småbladet Laurbærkirsebær (*Prunus*), som kun skulle blive ca. 3-4 meter høje.

Det var alt i alt en dyr omgang som i alt nærmede sig de 200.000 kr., men det er blevet virkelig nydeligt og tilmed funktionsdygtigt. Når vi gjorde alt dette var det også fordi, at vi trods alt nok skal regne med at huset på et tidspunkt skal sælges. Og da der for tiden er virkelig mange huse til salg, skal både hus og grund være i orden.

Vi kan nu glæde os over, at både Helles og Bos Jon Peter og Carl Christian og Dorrits og Mads' Anna og Sara også gerne vil benytte sommerhuset. I sommerferieperioden har Helle, Bo og Mads samt børnebørnene førsteret til at benytte sommerhuset. Det benytter især de unge sig af i stor stil, og ofte sammen med et hold venner. Ja, Helle er pr. 2019 blevet vor "vicevært" af sommerhuset!

Mors og Fars sidste år

I foråret 1967 flyttede Inger, Helle, Dorrit og jeg til Bredballe ved Vejle. Jeg kunne på dette tidspunkt nok mærke at Far havde det vanskeligt med sit helbred. Men egentlig syntes jeg ikke han var. Han var bare meget træt. Derfor blev Fars og Mors besøg hos os i Vejle også relativt få, over de to år vi boede i Vejle. Når vi tog til Sjælland, var det enten til Ingers far og mor i Præstø eller til Slagelse. Så vi kom heller ikke så meget til Slagelse, som vi plejede. Vi kunne derfor ikke mere følge så godt med i, hvordan det gik med Fars helbred og med bageriet og forretningen. Vi kunne bare mærke, at det gik tungt. Mor hjalp alle de steder hun kunne, men hun kunne ikke hjælpe med alt det tunge arbejde i bageriet.

I julen 1967 havde vi besøg af Far og Mor. Jeg husker deres besøg som det første lidt længere besøg. Her var Mors interesse mest omkring Helle og Dorrit forståeligt nok. Tilsvarende nok også med Far, men han var også meget spørgende, til det nye arbejde jeg var i gang med og med udgangspunkt fra Vejle. Jeg husker ikke, at vi talte så meget om Fars helbred, men blot at han nød at slappe af og hvile sig i vort nye hus, som han syntes godt om.

*Far og mor besøgte os i Bredballe i julen 1967
Her sammen med Dorrit og Helle*

Først til Helles syvårs fødselsdag den 7. april 1968 så vi Far og Mor igen hos os i Vejle. Her havde Helle ønsket at få serveret sin livret, stegte sild med persillesovs! Især Mor blev noget overrasket over denne fødselsdagsmiddag. Og hun bekendtgjorde senere, at sådan et måltid skulle vi ikke byde hende en gang til! Men besøget husker jeg tydeligst ved, at Far blev dårlig på vor travetur til Helles skole. Det var godt nok også et meget bakket terræn, vi skulle igennem. Vi måtte holde flere pauser, før vi nåede hjem. Efter hjemkomsten til Bakkekammen 6 og en sovepause sagde Far, at nu havde han det helt godt igen. Senere viste det sig, at det ikke var den fulde sandhed.

Far og Mor har sikkert også besøgt os ud over de her to nævnte gange, men det husker jeg intet specielt om. Og vi har sikkert også været i Slagelse på besøg med Helle og Dorrit, men heller ikke her husker jeg noget.

Far blev den 12. oktober 1968 meget dårlig og indlagt på Slagelse sygehus. Far havde fået et hjertetilfælde, som kom under behandling. Mor var selvfølgelig meget på sygehuset. Den 15. oktober så det ud til, at Far fik det bedre. Men ud på aftenen døde far. Mor var gået hjem et par timer før, hvilket hun mange gange har fortalt, at hun har fortrudt. Jeg nåede ikke selv at komme hjem, da jeg fik at vide, at nok var det et hjertetilfælde, men lægerne gav Far gode chancer for at

komme igennem det. Så også jeg har ofte fortrudt, at jeg ikke tog til Slagelse straks, da jeg hørte om Fars indlæggelse.

Peter og Helga boede på dette tidspunkt i Slagelse, Bredegade 21, 1.sal, th. Peter kunne således hjælpe mor med især alt med regnskab og med at skaffe arbejdskraft til bageriet under fars sygdom. Mor, Peter og jeg var dog meget enige om at lukke bageriet så hurtigt som muligt og sætte huset med bageri og forretning til salg. Bageri og forretning blev dog videreført, til det blev afklaret om en evt. køber ville videreføre bageri og forretning.

Onkel Torben var en virkelig god hjælper med alt det juridiske omkring dødsfaldet, og han og Peter fik også sat ejendom og forretningen til salg. Den blev efter nogle måneder købt af en anden bagermester i Slagelse. Men han kunne ikke drive begge bagerier med forretninger på fornuftig vis, så han måtte desværre lukke begge steder i løbet af meget få år. Herefter blev Mønsterbageriet, Mariendals Allé 5, nedlagt og huset solgt. Køberen blev føromtalt Karl Eklund nu malermester, for hans kone, Grethe, kunne så godt lide ejendommen, hvor hun i mange år havde været stuepige og senere ekspeditrice. Mor glædede sig meget over at Grethe og hendes mand blev ejere af ejendommen. Mor og Grethe så godt nok ikke så meget til hinanden, men dog så meget at Mor af og til kom i "sit gamle hus". Desværre døde Karl Eklund en del år senere, og Grethe flyttede fra huset. De nye ejere fik mor intet forhold til.

I forbindelse med Mors salg af hus og forretning skulle der findes en anden bolig for mor. Det lå tidsmæssigt så gunstigt, at netop i disse måneder skulle Peter afslutte sin militærtjeneste. Og Peter havde netop fået ansættelse hos Siemens A/S i deres medicoafdeling i Tåstrup. Det viste sig så heldigt, at Mor kunne overtage lejemålet efter Peter og Helga, da ejendommen var ejet af min fætter Jens' kone, Gretes, far. Det var en pæn 3-værelses lejlighed på 1. sal i en ejendom fra 1920'erne.

Mors år som enlig var ikke nemme. Lykkeligvis var der ikke økonomiske problemer, men der skulle dog passes på pengene. Efter lidt begynderproblemer kom der hurtigt endda ofte en lidt positiv balance. Sommerhuset kunne Mor beholde, men da hun ikke havde kørekort, måtte Mor benytte bussen (Slagelse-Gørlev-Reersø-Kalundborg) fra Slagelse til Ornum, og bussen havde stoppested meget tæt på Åvej, så alt passede egentlig meget fint. Mor kunne i sommerhalvåret tage morgenbussen til Ornum og aftenbussen hjem igen. I højsommerperioden kunne Mor godt lide at overnatte i sommerhuset, da der var folk i de omkringliggende huse.

Vi flyttede tilbage til Roskilde i august 1969, og i månederne fra oktober 1968, hvor Far døde, til august 1969, hvor vi flyttede til Strandgårdsvej 36 i Himmelev, Roskilde, var det hovedsagelig Peter, der hjalp mor. Vi, Inger og jeg, havde travlt med at sælge huset i Bredballe og se på hus i Roskilde. Alt imens boede Mor i Mønsterbageriet, men hen på foråret 1969 lykkedes det at få hus og forretning solgt, og mor kunne flytte til Bredegade 21. 1.sal, th. Her fik Mor indrettet sig fint. De møbler m.m. som betød mest for Mor kunne alle komme med op i lejligheden.

Hvor Mor tidligere skulle passe både hus og forretning, dog nok med nogen assistance, blev dagene i Bredegade lange og ensomme. Venne- og bekendtskabskredsen var ikke stor, og af familiemedlemmer var der kun seks tilbage i Slagelse: mors storesøster Grete, fars lillebror, Frederik og hans kone Astrid samt fars storesøster Margarethe og hendes datter Kirsten og hendes mand Mogens. Mor kom med noget ujævne perioder hos dem alle og de også hos mor. For sommerhuset havde førsteprioriteten.

Mor kom meget ofte på weekendbesøg hos Peter og Helga og hos Inger og mig. Det var vel nok ca. én gang om måneden hos hver af os, og hertil kom at jeg besøgte Mor indimellem en lørdag eller søndag for at ordne alle ”de brune kuverter”. Mor udviklede nærmest en angst for at åbne breve fra det offentlige. Dem skulle jeg tage mig af, da jeg havde lovet at ordne alt om mors økonomi. Efter et par år flyttede mors storesøster Grete også ind i Bredegade 21 på 2. sal, tv. Jeg tror nok, at Grete flyttede til Bredegade af økonomiske grunde, men også for på en måde at støtte Mor, men Mor var ikke glad for at få sin storesøster så tæt på. Vel så de en del til hinanden, men det var min oplevelse, at noget nært forhold kom der ikke mellem dem. Det lidt anspændte søskendeforhold fra Mors side var nok grundlagt fra deres fælles meget omskiftelige familieforhold samt flytninger i de tidlige barndomsår.

Mor forsøgte at komme ud på arbejdsmarkedet, men ikke som damefrisør, som ellers var hendes faglige uddannelse. Mor ville gerne have et deltidsjob som ikke beslaglagde lørdage og søndage. Det var svært, men til sidst lykkedes det på et plejehjem på Sorøvej. Det blev ikke noget længerevarende arbejdsforhold. Med Mors fortid som arbejdsgiver, med mange nye opgaver og med kolleger som ikke var særligt imødekommende over for Mor, måtte hun opgive arbejdet. Det fik som konsekvens, at Mor så slet ikke ville ud at arbejde. Lykkeligvis kunne økonomien fortsat holde til det.

Mors største interesse blev at læse bøger. Mor havde nok altid læst bøger, men ikke i noget stort omfang. Men det blev det til meget hurtigt, og Mor blev en flittig gæst på biblioteket, som lå ganske tæt på Bredegade 21. Mor havde over alle årene på Mariendals Allé haft nogle kunder, som Mor meget ofte gik ture med. Disse traveture blev genoptaget og tilmed udbygget med efterfølgende kaffebesøg m.m. skiftevis hos deltagerne. Alt dette syntes at fylde tiden så nogenlunde meningsfyldt ud for mor.

Peters og mine børn havde selvfølgelig også mors store interesse. Men Mor var ikke tryk ved at have dem på besøg alene i Slagelse eller i sommerhuset, men hun nød dem fuldt ud, når hun var på besøg hos os. Mor havde nok en vis forkærlighed til sit ældste og første barnebarn, Helle. Og som årene gik, kunne Dorrit mærke dette forhold. Det var Dorrit ofte meget ked af. Forskellen havde nok sin baggrund i, at Helle og mors gemyt stemte mere overens end Dorrits og mors.

*Mor ved sin 80-års fødselsdagsfest
på Arnehavehus, Slagelse, august 1993*

Mor døde den 26. januar 1994. Nogle måneder forinden havde Mor den 15. august 1993 rundet de 80 år med en familiefest på Arnehavehus i Slagelse lystskov. Det var en fin sammenkomst, hvor hele familien deltog i det allerbedste augustvejr. Den sidste sommer havde Mor også mod på at

være meget i sommerhuset med overnatninger. I juli måned var Dorrit og hendes familie med den ca. 10 mdr. gamle Anna på besøg i Ornum, hvor der er et dejligt foto af Mor og Anna, Mors oldebarn! Den 21. november blev Helles og Bos Jon Peter døbt, og her var familien også samlet i Helle og Bos lejlighed på Lyøvej på Frederiksberg. Her er taget et fint billede af Mor sammen med de tre efterfølgende generationer. Allerførst i januar måned havde Peter 25-års jubilæum hos Siemens A/S. Det var en virkelig flot markering fra virksomhedens side med spisning, taler og gaver. Her var Mor også med, og hun nød nok dagen mere end alle os andre.

Det var sidste gang, jeg var sammen med Mor. Den 26. om aftenen ringede Peter og sagde, at mor var død i lejligheden tidligere på dagen. Mor blev fundet siddende i sin yndlingsstol – en højrygget grønlig læderstol – med en morgenmadstallerken foran sig. Mor skulle om eftermiddagen have besøg af Kirsten Jensen, født Schmidt, datter af fars søster Margarethe, og hendes mand Mogens Jensen. De kontaktede viceværten, der derefter kontaktede politiet. Mor blev bisat den 3. februar 1994 på Sct. Peders kirkegård ved siden af Far.

Tilføjelse

Der er tre personer der også skal omtales da de efterfølgende er afgang ved døden. Det er Inger's og min yngste datter, Dorrit, samt min kusine Ulla, datter af min farbror Poul og hans hustru Anne Margrethe og min fætter Søren, søn af Frederik og hans hustru Astrid.

Dorrit blev født den 20. juli 1963. Hun var en dygtig pige, der klarede skole og gymnasium meget fint. Dorrit læste til civilingeniør og havde en fin karriere i Miljøministeriet. Dorrit blev ingeniørernes tillidsrepræsentant og en af ministerens taleskrivere. Hun blev tilbudt en lederuddannelse, men sagde nej da hun mærkede, at hun var syg med meget hovedpine. Den måtte komme senere.

Forinden var Dorrit blevet gift med Mads Lind, cand. Scient. og Ph.D. Sammen fik de to piger, Anna og Sara, der nu er h.h.v. landskabsarkitekt og civilingeniør. Anna er nu gift med Oliver Lund, der er kok, og som også har en bachelor i spansk historie og kultur. Sammen har de datteren Dagmar, Inger's og mit første oldebarn! Sara er endnu "singel".

I 2001 blev Dorrit mere syg med stærk hovedpine, og det viste sig at være en hjernetumor, som Dorrit døde af den 4. maj 2009.

Ulla var et par år ældre end mig, nok født i 1934. Hun blev gift med Henning Banke, som var adm.chef på en politistation. Ulla havde uddannet som lægesekretær og ansat på Glostrup hospital frem til sin pensionering. Sammen fik Ulla og Henning to børn, Nete og Stig. Både Ulla og Henning er nu døde.

Søren og søn af min farbror Frederik og hans hustru Astrid. Søren blev uddannet som bankmand og sluttede som medlem af direktionen i Provinsbanken. Ved Provinsbankens fusionering med Danske Bank. Fortsatte Søren i nogle år i direktionen frem til sin pensionering. Søren blev gift med Inger, som også var bankuddannet. De fik ingen børn.

